
OBSAH

O AUTORECH	11
ÚVODNÍ POZNÁMKA	15
<i>(Jan Vymětal)</i>	
1. VYMEZENÍ OBORU PSYCHOTERAPIE	19
<i>(Jan Vymětal)</i>	
1.1 Definice	20
1.2 Předmět	25
1.3 Uplatnění	26
1.3.1 Kritéria užití psychoterapie	28
1.3.2 Psychologické skutečnosti významné z hlediska etiopatogeneze poruch zdraví	29
1.3.3 Vztahová etiologie	33
1.4 Souhrn	36
Doporučená literatura	37
2. INDIKACE A CÍLE PSYCHOTERAPIE	39
<i>(Ingrid Hanušová)</i>	
2.1 Indikace pro psychoterapii	39
2.1.1 Proces rozhodování o indikaci k psychoterapii	39
2.1.2 Použití psychoterapie	41
2.2 Cíle psychoterapie	42
2.2.1 Hledisko oblasti působení terapie	43
2.2.2 Hledisko různých forem psychoterapie	44
2.2.3 Hledisko jednotlivých psychoterapeutických přístupů	44
2.3 Souhrn	45
Doporučená literatura	46
3. PSYCHOTERAPEUTICKÁ ZMĚNA A JEJÍ ZJIŠŤOVÁNÍ	47
<i>(Karel Hájek)</i>	
3.1 Psychoterapeutická změna osobnosti	48
3.1.1 Prožívání	49
3.1.2 Vědění	51
3.1.3 Jednání	52
3.1.4 Běžné změny psychiky v každodenním životě	53
3.1.5 Od psychopatologie k duševnímu zdraví	53
3.2 Zjišťování psychoterapeutické změny	59
3.2.1 Zjišťování procesu změn jako součást psychoterapie	59
3.2.2 Výzkum procesu psychoterapie	60

3.3	Souhrn	62
	Doporučená literatura	63
4.	FORMY A PROSTŘEDKY PSYCHOTERAPIE	65
	<i>(Vladimír Vavrda)</i>	
4.1	Formy psychoterapie	65
4.1.1	Formy psychoterapie z hlediska prostředí	65
4.1.2	Formy psychoterapie z hlediska jejího objektu	67
4.2	Prostředky psychoterapie	73
4.2.1	Základní vymezení	73
4.2.2	Rozdělení prostředků psychoterapie	74
4.2.3	Uspořádání situace v psychoterapii	74
4.2.4	Rozhovor	75
4.2.5	Imaginace	79
4.2.6	Učení	80
4.2.7	Relaxační postupy	82
4.2.8	Biofeedback	83
4.2.9	Sugestivní postupy	83
4.2.10	Na tělo zaměřené postupy	85
4.2.11	Expresivní postupy	86
4.2.12	Psychoterapeutické prostředky při práci s dětmi	87
4.3	Souhrn	89
	Doporučená literatura	89
5.	PSYCHOTERAPEUTICKÝ VZTAH A PSYCHOTERAPEUTICKÝ PROCES	91
	<i>(Vladimír Vavrda)</i>	
5.1	Psychoterapeutický vztah	91
5.1.1	Vymezení pojmu vztah	91
5.1.2	Význam meziosobních vztahů v životě člověka	91
5.1.3	Druhy vztahů	92
5.1.4	Psychoterapeutický vztah jako druh meziosobního vztahu	93
5.1.5	Ontogeneze vztahu	93
5.1.6	Vnitřní a vnější vlivy při vzniku vztahů	97
5.1.7	Vznik vztahu jako výsledek řetězce výměn	97
5.1.8	Psychoterapeutický vztah jako informace o světě pacientových vztahů	98
5.1.9	Terapeutova emoční odezva na pacienta jako zdroj informací	99
5.1.10	Vzdálenost ve vztahu	100
5.1.11	Bezpečí ve vztahu	101
5.1.12	Konzistentnost vztahu	102
5.1.13	Vztahy z hlediska patologie	103
5.2	Vztahové systémy v psychoterapeutickém prostoru	104
5.2.1	Vztahové systémy v rámci psychoterapeutických oddělení	104
5.2.2	Vztahové systémy v psychoterapeutických skupinách	105
5.3	Psychoterapeutický proces	107
5.3.1	Vymezení pojmu	107

5.3.2	Fáze psychoterapeutického procesu	108
5.4	Souhrn	113
	Doporučená literatura	114
6.	ÚČINNÉ FAKTORY PSYCHOTERAPIE	115
	<i>(Ingrid Hanušová)</i>	
6.1	Obecné účinné faktory	116
6.1.1	Situace	116
6.1.2	Osobnost terapeuta	116
6.1.3	Osobnost nemocného	117
6.1.4	Terapeutický vztah	118
6.2	Specifické účinné faktory	119
6.2.1	Změna v rozumové oblasti člověka	119
6.2.2	Změna v citové oblasti člověka	121
6.2.3	Změna v akční oblasti člověka	121
6.2.4	Změna v tělesné oblasti člověka	122
6.2.5	Změna ve vztahové oblasti člověka	122
6.3	Účinné faktory skupinové psychoterapie	123
6.4	Souhrn	125
	Doporučená literatura	126
7.	VÝZKUM V PSYCHOTERAPII	127
	<i>(Jan Vymětal)</i>	
7.1	Proč se bez výzkumu neobejdeme?	127
7.2	Rozdělení výzkumů	128
7.3	Základní pojmy	129
7.4	Výzkumná strategie	133
7.4.1	Kvalitativní výzkumná strategie	134
7.4.2	Kvantitativní výzkumná strategie	136
7.5	Výzkumný projekt	139
7.6	Současný stav výzkumu v psychoterapii	142
7.6.1	Výzkum účinnosti (efektu) psychoterapie	144
7.6.2	Výzkum indikace pro psychoterapii	147
7.6.3	Výzkum psychoterapeutického procesu	148
7.6.4	Výzkum vztahů mezi psychologickými a biologickými proměnnými	151
7.7	Souhrn	151
	Doporučená literatura	152
8.	OBECNÝ MODEL PSYCHOTERAPIE	153
	<i>(Jan Vymětal)</i>	
8.1	Historie a současnost psychoterapie	153
8.1.1	Psychoterapeutické myšlení v dějinách člověka	153
8.1.2	Začátky a rozvoj vlastní psychoterapie	154
8.1.3	Současný stav	156
8.2	Diferencovaně integrativní pojetí psychoterapie	159
8.2.1	Mřížkový model psychoterapie	159
8.2.2	Diferencovaný model na osobu zaměřené individuální terapie	160

8.2.3	Od diferenciacie přes syntézu k integraci	161
8.2.4	Integrovaná psychoterapie	162
8.3	Obecný model psychoterapie	163
8.3.1	Rovnice psychoterapie	164
8.3.2	Generický model	165
8.3.3	Graweho kostka	167
8.4	Souhrn	170
	Doporučená literatura	170
9.	ETIKA A PSYCHOTERAPIE	171
	<i>(Jan Payne)</i>	
9.1	Svědění a vědomí mravního zákona	171
9.2	Morální principy	173
9.3	Pojmy	174
9.4	Informovaný konsenzus	175
9.5	Normalita a zdraví	176
9.6	Pocit viny a vina skutečná	178
9.7	Vztah mezi „já“ a „ty“	180
9.8	Souhrn	181
	Doporučená literatura	181
10.	BEHAVIORÁLNÍ TERAPIE	183
	<i>(Katarina Durecová)</i>	
10.1	Zařazení a návaznosti	183
10.1.1	Vývoj experimentální psychologie	183
10.1.2	Vývoj v klinické oblasti	185
10.1.3	Charakteristika behaviorálních terapií	186
10.2	Obraz o člověku v behaviorální terapii	188
10.3	Etiopatogeneze poruch zdraví	189
10.3.1	Modely etiopatogeneze založené na klasickém a observačním podmiňování	190
10.3.2	Využití modelu operantního podmiňování	191
10.3.3	Modely etiopatogeneze založené na kognitivních teoriích	192
10.4	Teorie terapeutické změny	194
10.5	Terapeutický vztah	195
10.6	Indikace a cíle behaviorálních terapií	196
10.7	Metody behaviorálních terapií	197
10.7.1	Techniky operantního podmiňování	197
10.7.2	Expoziční terapie	199
10.7.3	Techniky zaměřené na změnu úrovně vegetativní aktivity	200
10.7.4	Metody modelování	200
10.7.5	Kognitivní techniky	201
10.8	Kazuistický příklad	202
	Doporučená literatura	205
11.	ROGERSOVSKÁ PSYCHOTERAPIE	207
	<i>(Vendula Junková)</i>	

11.1	Zařazení a návaznosti	207
11.2	Obraz o člověku v rogersovské terapii	209
11.3	Etiopatogeneze poruch zdraví	211
11.4	Teorie terapeutické změny	214
11.5	Terapeutický vztah	216
	11.5.1 Osobnost terapeuta	216
	11.5.2 Osobnost klienta	220
	11.5.3 Terapeutický proces	222
11.6	Indikace a cíle rogersovské terapie	222
11.7	Metody rogersovské terapie	224
11.8	Kazuistický příklad	226
	Doporučená literatura	229
12.	PSYCHOANALYTICKÁ PSYCHOTERAPIE	231
	<i>(Vladimír Vavřda)</i>	
12.1	Zařazení a návaznosti	231
12.2	Obraz o člověku v psychoanalytické terapii	233
12.3	Etiopatogeneze poruch zdraví	236
12.4	Teorie terapeutické změny	239
12.5	Terapeutický vztah	241
	12.5.1 Reálný vztah	241
	12.5.2 Pracovní spojení	242
	12.5.3 Přenos a protipřenos	243
12.6	Indikace psychoanalytické terapie	247
12.7	Metody psychoanalytické terapie	249
12.8	Kazuistický příklad	251
	Doporučená literatura	253
13.	LOGOTERAPIE A EXISTENCIÁLNÍ ANALÝZA	255
	<i>(Karel Balcar)</i>	
13.1	Zařazení a návaznosti	255
13.2	Obraz o člověku v existenciální analýze	256
13.3	Noogenie zdravotních poruch	258
13.4	Teorie terapeutické změny	259
13.5	Terapeutický vztah	261
13.6	Indikace a cíle logoterapie	263
13.7	Prostředky logoterapie a existenciální analýzy	264
	13.7.1 Obecná metodická východiska logoterapie	264
	13.7.2 Strukturované metody v logoterapii	266
13.8	Kazuistické příklady	271
	13.8.1 Postojová změna u prožívání viny	271
	13.8.2 Paradoxní intence u řídicíkové fobie	272
	13.8.3 Dereflexe u nozofobie a poruchy kontaktu	273
	13.8.4 Přepřacování osobního postoje v porušeném manželském vztahu	273
	Doporučená literatura	275

14. TVAROVÁ TERAPIE	277
<i>(Karel Humhal)</i>	
14.1 Zařazení a návaznosti	277
14.2 Obraz o člověku v tvarové terapii	279
14.3 Etiopatogeneze poruch zdraví	284
14.4 Teorie terapeutické změny	286
14.5 Terapeutický vztah	290
14.6 Indikace a cíle tvarové terapie	291
14.7 Metody tvarové terapie	293
14.7.1 Jak se terapie dělá	293
14.7.2 Psychoterapeutické postupy	294
14.7.3 Dialog	297
14.8 Kazuistický příklad	298
14.9 Závěr	300
15. SYSTEMICKÁ RODINNÁ TERAPIE	301
<i>(Agnes Justen-Horsten, přeložil M. Kopal)</i>	
15.1 Zařazení a návaznosti	301
15.2 Obraz o člověku v systemické rodinné terapii	303
15.3 Etiopatogeneze poruch zdraví	305
15.4 Teorie terapeutické změny	307
15.5 Indikace a cíle systemické rodinné terapie	312
15.6 Metody systemické rodinné terapie	313
15.6.1 Navázání kontaktu	313
15.6.2 Genogram	315
15.6.3 Systemické techniky dotazování	316
15.6.4 Reflektující tým	318
Doporučená literatura	319
POŽADAVKY KE ZKOUŠCE Z LÉKAŘSKÉ PSYCHOLOGIE A PSYCHOTERAPIE	321
OTÁZKY KE ZKOUŠCE Z LÉKAŘSKÉ PSYCHOLOGIE A PSYCHOTERAPIE	323
LITERATURA	325
REJSTŘÍK VĚCNÝ	333
REJSTŘÍK JMENNÝ	337